

B. Traven

Pamuk İşçileri

Türkçesi: Adalet Cimcoz

Roman

1.

İstasyonda durmuş etrafıma bakınıyordum. Yerde oturan ya da duvar dibinde ayakta duran bir avuç yerliden hangisine sorabilirim yolu diye düşünürken, trende gözüme ilişen birinin bana doğru geldiğini gördüm. En az on beş gündür traş olmamış, güneşten cildi kapkara yanmış bir adamdı. Başındaki geniş kenarlı hasır şapka eski mi eskiydi, pamuklu al gömleği yırtık pırtıktı, sarı keten pantolonu en azından elli yerinden yırtılmış, delik deşik olmuştu. Çorapsız ayaklarında yerlilerin giydiği sandaletler vardı.

Önümde durdu, yüzüme baktı, yutkundu. Lafa nereden başlayacağını bilemedi bir türlü. Baktım olacak gibi değil, ben giriştim söze:

“Size nasıl yardım edebilirim?” diye sordum.

“Buenos días, Señor!”* dedi, birkaç kez yutkunduktan sonra. “İtxilxochituatepec’e nerden gidilir diye soracaktım.”

“Ne yapacaksınız orada?” dedim ama aklım birden başıma geldi. Buralarda kimse kimsenin işine burnunu sokmazdı. Adını sanını, işini, nereden gelip nereye gittiğini soruşturmak saygısızlıktı, ayıptı üstelik. O yüzden hemen ekledim:

“Ben de oraya gitmek istiyorum da...”

“Öyleyse siz Mr. Shine’sınız?”

“Hayır, ama ben de Mr. Shine’a gideceğim, pamuk toplamaya.”

“Ben de,” dedi adam. Bir yol arkadaşı bulmanın sevinci belirdi yüzünde. Tam o sırada uzun boylu, güçlü kuvvetli bir zenci çıkageldi.

“Señores,” dedi, “Mr. Shine’a nasıl gidilir, biliyor musunuz?”

“Cotton picking?”** diye sordum.

* (İsp.) Günaydın bayım.

** (İng.) Pamuk toplamaya?

"Yes, feller...* Adresini Queretaro'daki bir zenci arkadaştan aldım," dedi.

Kısa boylu bir Çinli de katıldı bize. Yüzünde kocaman bir gülümseme, "Günaydın baylar," dedi. R'leri söyleyemiyordu.

"Ben de oraya gideceğim, yolu biliyor musunuz?"

Küçük bir defter çıkardı cebinden güçlkle, okumaya koyuldu:

"Shine, Mr. Shine, Ixtilxo..."

Kestim sözünü gülererek:

"Tamam," dedim, "biz de oraya gideceğiz."

"Cotton pick?.."

"Evet," dedim, "kilo başına altı centavo."

Bu konuşmadan sonra Çinli'yle de dostluk kuruldu. Proleter sınıf oluşmuştu. Hemen başkalarını aydınlatmaya ve örgütlemeye başlayabilirdik!

Hiç beklenmedik bir günde, yeryüzünün bu ücra, bilinmedik bucağında, uzun süre ayrı kaldıktan sonra buluşan dört kardeşlik sanki. Bizim zenci kadar uzun boylu olmayan ama ona çok benzer bir başka zencinin sallana sallana bize yöneldiğini, esmer bir yerlinin de Ixtilochitchuatepec'deki Mr. Shine'a gitmek üzere aramıza katıldığını söylemeliyim. Hepimiz kilosunu altı centavoya pamuk toplayacaktık!

Ama çok tuhaf bir adı olan Ixtil...'in nerede olduğunu hiçbiri-
miz bilmiyorduk.

İstasyon bir önceki trenin kalkışından on dakika sonra öyle boşalmış, tropikal sıcaklığın içinde öyle yalnız ve dalgın bir halde kalmıştı ki, bu durum ancak Orta Amerika'daki bir istasyonda olurdu.

Postacı demeye bin şahit isteyen biri, içindeki tüm mektup ve zarfları açsanız bile içeriğinden beş kat daha fazla ketene sahip bir çuvalı alıp gitmişti çoktan.

Trenden indirilen nesnelere: bir sandık dolusu kutu süt, iki bidon benzin, beş rulo dikenli tel, bir çuval toz şeker ile iki sandık dolusu şekerleme. Hepsini sahipsiz bir şekilde, güneşten kavrulan peronda duruyordu.

* (İng.) Evet, ahbab.

Biletlerin satıldığı ve bagajların tartıldığı tahta kulübe bir asma kilitle kapatılmıştı. Bu görevleri yerine getirmek için Avrupa'daki bir tren istasyonunda en az on iki iyi eğitilmiş kişiye ihtiyaç duyulurken, burada bu işleri yapması gereken adam, trenin son vagonu daha peronda dururken istasyonu terk etmişti. Satmak için her trene, iki bira şişesine doldurduğu soğuk kahve ve gazeteye sarılı mısır ekmeği getiren yaşlı, kısa boylu yerli kadın da tüm bunları bir saz sepetinde taşıyarak, beline kadar otların arasında evinin yolunu tutmuş gidiyordu. İstasyondan en son o ayrılırdı hep, hiçbir şey satamadığı halde, gene de gelirdi her gün. Muhtemelen bir aydır aynı kahveyi getiriyordu istasyona. Bunu yolcular da biliyor olmalıydı, yoksa bu cehennem sıcağında arada bir –hiç değilse yardım olsun diye– bir şeyler almaları gerekirdi ihtiyardan. Ne var ki trenlerde buzlu su bedavadır; durum böyle olunca, ihtiyarın kahve satması mümkün değildi elbet, bedava buzlu suyla boy ölçüşemezdi.

Beş proleter sınıftaşım, bilet satışı yapılan tahta kulübenin önünde yere oturmuş bekliyorlardı. Gölgedeydiler. Tepemizde kavuran güneşin altında gölgelik bir yer bulmak uzun yılların gerektirdiği bir bilgiydi.

Gelgelelim zaman denen kavram onlara yabancıydı. Hem sonra ben vardım, ne yapar eder yolu öğrenirdim, bana bırakmışlardı bu işi. Ben yola koyulmadan kımıldamayacak, yola koyulunca da ardıma düşeceklerdi. İnanmışlardı bana, onları Peru'ya dek sürükleyebilirdim istesem!